

EKONOMSKI FAKULTET – Podgorica

Lekcija 2 – **Pojam i sadržaj bilansa**

Analiza je nau ni metod raš lanjivanja (razlaganja) i objašnjenja neke složene stati ke ili dinami ke pojave.

Takva pojava je **finansijski izveštaj preduze a** jer je on složen i rezultat je odluka o upotrebi resursa (kapitala).

Trajanje pojave je neograni eno, a rezultat se saopštava na odre eni dan.

Analizom se utvr uje zašto je rezultat upotrebe resursa takav kakav jeste, koji su uzroci i posledice i kako dalje.

Ra unovodstveni informacioni sistem zadužen je za prikupljanje podataka, obradu ili procesiranje podataka, upravljanje bazom podataka i generisanje izveštaja razli itih namjena.

Sve promene se beleže hronološkim redom, na osnovu originalnih dokumenata sa injenih u pismenoj formi u momentu nastanka poslovnog doga aja.

Iz ra unovodstvenih dokumenata je vidljivo:

- **izme u kojih pravnih lica se odvija transakcija,**
- **koja odgovorna lica u tome u estvuju, identifikacioni elementi pravnog lica,**
- **mjesto,**
- **vrijeme,**
- **sadržaj,**
- **i vrijednost transakcije.**

Prezentiranje obradjenih informacija **eksternim i internim** korisnicima koji pokazuju uspešnost odlučivanja i finansijski položaj preduzeća kao posledicu odlučivanja, raunovodstvo vrši u vidu bilansa ili finansijskog izveštaja.

Finansijski izveštaji predstavljaju odgovornost menadžmenta preduzeća.

BILANS ILI FINANSIJSKI IZVEŠTAJ JE RAUNOVODSTVENA, POSLOVNO - FINANSIJSKA, STATISTIČKA, EKONOMSKA I DRUŠTVENA POJAVA.

Zbog značajna informacija koje sadrže bilansi, za poslovno odlučivanje kako internih tako i eksternih korisnika, izvršena je harmonizacija forme i sadržaja bilansa.

Harmonizacija je proces globalnih razmera gde važnu ulogu imaju Međunarodni računovodstveni standardi (MRS) odnosno Međunarodni standardi finansijskog izveštavanja (MSFI).

Iz procesa harmonizacije proistekao je naziv /termin finansijski izveštaj umesto bilans.

Prema Me unarodnom ra unovodstvenom standardu 1- **Prezentacija finansijskih izveštaja „finansijski izveštaji opšte namjene su izveštaji namijenjeni zadovoljavanju potreba korisnika koji nisu u poziciji da zahtevaju od entiteta da sastavlja izveštaje namenjene njihovim odre enim informacionim potrebama”**

Cilj finansijskih izveštaja je „da se obezbijede informacije o finansijskoj poziciji, finansijskom uspjehu i tokovima gotovine entiteta, koje su korisne za donošenje ekonomskih odluka šireg kruga korisnika.

Finansijski izveštaji tako e pokazuju rezultate koje je ostvarilo rukovodstvo u upravljanju resursima koji su mu povjereni”

Finansijski izveštaji pružaju informacije o:

- **Imovini (sredstvima)**
- **obavezama**
- **kapitalu**
- **prihodima i rashodima, uključujući i dobitke i gubitke**
- **doprinosima od raspodjele vlasnicima koji deluju u svojstvu vlasnika**
- **tokovima gotovine entiteta**

Kompletan set finansijskih izveštaja uključuje:

1. bilans stanja (izvještaj o finansijskoj poziciji na kraju perioda)
2. bilans uspeha (izvještaj o ukupnom rezultatu za period),
3. izvještaj o promenama na kapitalu za period,
4. izvještaj o novčanim tokovima (tokovima gotovine) za period i
5. napomene uz finansijske izvještaje.

Obavezni godišnji završni račun podrazumijeva i statistički aneks

U postupku izrade finansijskih izvještaja respektuju se slede i principi:

- na elu ra unovodstvene prudencije (razboritost i opreznost) izbegavanja rizika i optere enja neizvesnostima
- na elu nabavne vrednosti (istorijski trošak) za vrednovanje bilansnih pozicija, osim kada je to druga ije utvr eno
- na elu obavezne saglasnosti odnosno pridržavanja pravila i postupaka
- me uperiodi na konzistentnost primjene utvr enih na ela
- savjesna primena ra unovodstvenih na ela

Finansijski izveštaj je integralni obuhvat svih poslovnih aktivnosti .

Finansijsko izveštavanje o stanju preduze a je od **javnog interesa**.

Finansijski izveštaji nemaju obeležja **savršenih izveštaja**.

Poslovni svet nije imun na lažne finansijske izveštaje koji se nazivaju „kreativni izveštaji.”

Korisnici finansijskih izveštaja su:

- 1. Interni i eksterni korisnici**
- 2. Korisnici sa direktnim i korisnici sa indirektnim finansijskim interesima**

Najvažniji eksterni korisnici FI su:

- **Sadašnji i potencijalni investitori, odnosno akcionari,**
- **Sadašnji i potencijalni povjerioci (banke i druga preduze a),**
- **Vladine institucije (poreska uprava i sl.)**
- **Ostale vladine i nevladine institucije (KH OV, berze, državna tijela za planiranje i budžet, profesionalne asocijacije, finansijski analiti ari i dr.)**
- **Ostali korisnici (finansijski savjetnici, revizorske ku e, sindikati, nau ne ustanove i nau no – istraživa ke institucije itd.)**

Najvažniji interni korisnici FI su:

- Menadžment na svim nivoima
- zaposleni

- **Investitori**, radi donošenja odluka o kupovini, zadržavanju ili prodaji akcija i procjeni sposobnosti preduzeća da isplati dividendu. Investitori se mogu posmatrati u užem i širem smislu. U užem smislu investitori su potencijalni ulagači u preduzeće. U širem smislu investitori su i **vlasnici akcija** (akcionari). Investitorima su potrebne informacije iz finansijskog izveštaja da bi mogli procijeniti sadašnju i ekvivalentnu finansijsku poziciju preduzeća.
- **Zaposleni**, radi informacija o stabilnosti i profitabilnosti poslovanja preduzeća i mogu nositi obavezu plaćanja plata i izdataka vezanih za njih.

Zajmodavci, odnosno **kreditori** radi informacija na osnovu kojih se procijeniti da li se krediti biti blagovremeno vraćeni sa pripadajućim kamatama.

Kreditori koji plasiraju kratkoročno vezana sredstva procjenjuju **likvidnost** preduzeća a i mogućnost kreiranja novčanog toka.

Kreditori koji plasiraju sredstva na dugi rok radije procjenjuju **profitabilnost** u budućnosti i sposobnost generisanja novčanog toka u budućnosti.

Dobavljači i drugi poslovni poverioci radi informacija na osnovu kojih se procijeniti kvalitet poslovnog partnera i njegove mogućnosti da plaća i dospele obaveze. Svako je zainteresovan da posluje sa dobrim klijentom.

Kupci radi informacija na osnovu kojih se procijeniti mogu njihove dugoročne saradnje i pouzdanih dobavljača.

Vlada, njene agencije i regulatorna tijela određuju „pravila igre” i zainteresovani su za što kvalitetnija pravila kojima se usmjerava ekonomski i društveni razvoj. Finansijski izveštaji mogu biti test za usvojena „pravila igre”. Regulatorna tijela utiču na raspodelu resursa, regulisanje poslovanja, monetarnu politiku, poresku politiku, politiku zapošljavanja.

Javnost, kao što je lokalna samouprava radi informacija na osnovu kojih se planirati i analizirati zaposlenost stanovništva i projektovati trendova razvoja okruženja.

Korisnici finansijskih izvještaja prema finansijskom interesu.

☐ direktni finansijski interes

- **Menadžment**
- **Sadašnji i potencijalni investitori i vlasnici**
- **Sadašnji i potencijalni povjerioci**
- **Zaposleni**

☐ indirektan finansijski interes

- **Vladine institucije**
- **KHOV**
- **Centralna banka, statistički zavodi i sl.**
- **Sindikati, finansijski savjetnici i analitičari**
- **Revizorske kuće i opšta javnost**

EU je poela proces harmonizacije pravila unovodstva uvođenjem četvrte i Sedme Direktive EU, danas su one zamijenjene Direktivom 2013/34/EU od 1. juna 2013.

EU je Uredbom Evropskog parlamenta i Vijeća uvela obavezu korištenja MSFI i MRS koje izdaje IASB (Odbor za međunarodne računovodstvene standarde) za sva preduzeća koja sastavljaju konsolidovane finansijske izvještaje i čijim akcijama se trguje na organizovanom tržištu. (01.01.2005. godine).

Harmonizacija pravila unovodstva je postupak ujedinjavanja FI različitih zemalja, kako bi se postigao zadovoljavajući stepen uporedivosti FI.

- **Regulatori**
- **Sastavljači FI**
- **Korisnici FI**

Harmonizacija obuhvata:

- re unovodstvene standarde
- izvještaje koje objavljuju javne kompanije
- revizijske standarde

Proces harmonizacija obuhvata dva paralelna procesa:

- usklađivanje nacionalnih standarda sa MSFI i MRS
- proces usklađivanja MSFI sa američkim GAAP (američki opšteprihvaćeni računovodstveni standardi)

Prilikom sastavljanja finansijskih izveštaja, u kontekstu kvaliteta finansijskih izveštaja, potrebno je posvetiti pažnju pravilima sastavljanja i prezentacije finansijskih izveštaja.

Ra unovodstvo kao profesija mora biti odgovorno za pravilnu primjenu standarda i na taj na in je u službi akcionara i drugih korisnika finansijskih izveštaja, odnosno u javnom interesu.

Rukovodstvo treba da uspostavi sistem kontrole kvaliteta finansijskih izveštaja i njihovo javno objavljivanje.

Pravila za sastavljanje finansijskih izveštaja preporuena po MRS i MSFI su:

- Na elo uzro nosti prihoda i rashoda
- Na elo stalnosti poslovanja (princip going concern)
- Materijalni zna aj i grupisanje
- Prebijanje
- Period izveštavanja
- Uporedne informacije
- Doslednost prezentacije

Na elo uzro nosti prihoda i rashoda

Na elo uzro nosti prihoda i rashoda zna i da se efekti transakcija i drugih poslovnih doga aja priznaju onda kada se dogode, a ne kada se gotovina ili ekvivalenti gotovine prime ili isplate.

Na elo stalnosti poslovanja (princip going concern)

Na elo stalnosti poslovanja (princip going concern) podrazumijeva da je preduze e osnovano da posluje na neodre eno vrijeme.

U slu ajevima kada rukovodstvo proceni da postoje materijalni uslovi za sumnju da preduze e ne može da posluje u neograni enom trajanju, takva neizvesnost se objelodanjuje.

Materijalni značaj i grupisanje

Materijalni značaj i grupisanje podrazumeva da se svaka materijalno značajna grupa slika u stavki zasebno iskaže u finansijskom izveštaju.

Ukoliko neka stavka nije materijalno značajna, ona se grupiše sa drugim stavkama ili u napomenama uz finansijske izveštaje.

Prebijanje

Prebijanje podrazumijeva da se imovina, obaveze, prihodi i rashodi ne prebijaju osim ako to zahtevaju MRS i MSFI. O imovini, kapitalu, prihodima, rashodima i obavezama izveštava se zasebno.

Period izveštavanja

Preduze e treba da prezentuje kompletan set finansijskih izveštaja najmanje jednom godišnje.

Uporedne informacije

Za sve stavke finansijskog izveštaja tekueg perioda obelodanjuju se uporedne informacije prethodnog perioda.

Doslednost prezentacije

Doslednost prezentacije zna i da se prezentacija i klasifikacija stavki u finansijskom izveštaju zadržava od prethodnog do sledeeg perioda.

U skladu sa MRS i MSFI, rukovodstvo preduzeća dužno je da posebno objelodani informacije na osnovu kojih se može pravilno razumjeti i identifikovati finansijski izveštaj:

- naziv preduzeća koje sačinjava izveštaj
- da li je izveštaj pojedinačan ili za grupu
- datum izveštaja ili period na koji se izveštaj odnosi
- valutu u kojoj su iskazane vrijednosti
- stepen zaokruživanja koji se u izveštaju koristi

Da bi informacije sadržane u finansijskom izveštaju zadovoljile o ekivanja korisnika, finansijski izveštaji treba da sadrže slede a obeležja:

- 1. Razumljivost**
- 2. Relevantnost**
- 3. Važnost (zna ajnost - materijalnost)**
- 4. Pouzdanost**
- 5. Uporedivost**
- 6. Istinito i objektivno predstavljanje**

Razumljivost

Informacija objelodanjena u finansijskim izveštajima korisnicima je odmah razumljiva.

Relevantnost

Informacija je relevantna kada utiče na ekonomske odluke korisnika, tako što mu pomaže da procijeni prošle, sadašnje ili buduće poslovne događaje ili tako što ispravlja ili potvrđuje prethodne procjene.

Važnost (značajnost - materijalnost)

Informacija je materijalno značajna ako njeno izostavljanje ili pogrešno prikazivanje ili formulisanje može uticati na ekonomske odluke korisnika donijete na osnovu finansijskih izveštaja.

Materijalnost obezbeđuje prag ili tačku razgraničenja prije nego što predstavlja primarnu kvalitativnu karakteristiku koju informacija mora da ima da bi bila korisna

Pouzdanost

Informacija je pouzdana kada ne sadrži materijalno značajne greške i predrasude i kada se na nju može osloniti.

Ona vjerno predstavlja ono što predstavlja ili se od nje očekuje da vjerno predstavlja.

Informacija može biti relevantna, ali nepouzdana pa može navesti na pogrešan zaključak.

Informacija je pouzdana ako je:

- **vjerno predstavila transakcije**
- **suština značajnija od forme (suštinska i ekonomska realnost)**
- **neutralna (oslobodjena predrasuda) tj. ne utiče na postizanje unapred zamišljenog rezultata**
- **oprezna (oslobodjena neizveznosti, ne preuveličava ili ne umanjuje, ne skriva rezerve ili latentne dobitke)**
- **potpuna, u okviru granica materijalnosti i troškova**
- **kompletna**

Uporedivost

Informacija je uporediva u vremenu i prostoru ako je sačinjena na osnovu istih podataka i za jednak vremenski period.

Da bi informacija bila uporediva treba da je pravovremena, da odražava ravnotežu između koristi i troškova i da ima istovjetna kvalitativna obeležja.

Informacija je **uporediva u vremenu i prostoru** ako je sa injena na osnovu istih na elu i za jednak vremenski period.

Informacije u finansijskom izveštaju su **istinite i fer predstavljene**, ako su prilikom sastavljanja finansijskog izveštaja:

- ispoštovana na elu bilansiranja,
- usvojene ra unovodstvene politike, regulatorni okvir i kvalitativna obeležja informacija.

bilanx libra – vaga sa dva tasa

Bilan – godišnji račun

Del Bena 1364. godine koristi rije **bilans** u svom djelu
Knjigovodstvo

Simon Stevin 1605. godine postavio zahtjev za sastavljanjem
godišnjeg računa

Luka Paoli – Knjigovodstvo

Benedikt Kotrulji prvi objasnio suštinu dvojnog
knjigovodstva 1458. godine: **“Trgovina i savršeni trgovac”**

- Bilansom se mjeri i iskazuje rezultat.**
- Bilan se uvijek iskazuje u obliku dvostranog pregleda ili u štafelnoj formi (jednostrani pregled).**
- U ra unovodstvu se bilans koristi kada se iskazuje stanje i rezultat preduze a, posmatrano preko nov ane jedinice kao opšteg svodnog mjerila ra unovodstvenog iskazivanja.**

Ra unovodstvo tradicionalno **koristi bilans stanja i bilans uspjeha**

Bilans uspjeha je u osnovi analitički račun sopstvenog kapitala preduzeća u kom se iskazuje njegovo povećanje (prihodi) i njegovo smanjenje (rashodi).

Bilans stanja predstavlja pregled sredstava preduzeća i izvora sredstava, što znači da na jednoj strani iskazuje imovinu (aktiva) a na drugoj kapital i obaveze (pasiva)

- Bilans stanja predstavlja finansijski izvještaj koji pokazuje izvore iz kojih su pribavljena sredstva koja se tekuće koriste u poslovanju preduzeća (tj. obaveze i lična imovina) i oblike imovine i imovinska prava u koja su ta sredstva uložena (tj. aktivu).
- Bilans stanja predstavlja prevažno izvještaj organa upravljanja preduzeća kojim oni treba da pokažu zainteresovanima šta su učinili sa sredstvima koja su im stavljena na korišćenje i upravljanje.

Aktiva	Pasiva
A. STALNA IMOVINA (I + II + III)	A. KAPITAL (I + II)
I Nematerijalna ulaganja	I Osnovni kapital
II Osnovna sredstva	II Rezervni kapital
III Dugoro ni finansijski plasmani	B. OBAVEZE
B. OBRTNA IMOVINA (I + II + III)	I Dugoro ne obaveze
I Zalihe	II Kratkoro ne obaveze
II Kratkoro na potraživanja i plasmani	
III Gotovina	
C. AKTIVA (A + B)	C. PASIVA (A + B)

A. STALNA IMOVINA (I + II + III)
I Nematerijalna ulaganja
II Osnovna sredstva
III Dugoro ni finansijski plasmani
B. OBRTNA IMOVINA (I + II + III)
I Zalihe
II Kratkoro na potraživanja i plasmani
III Gotovina
C. AKTIVA (A + B)
D. KAPITAL (I + II)
I Osnovni kapital
II Rezervni kapital
E. OBAVEZE
I Dugoro ne obaveze
II Kratkoro ne obaveze
F. PASIVA (D + E)

Potrebno je razlikovati:

- Bruto imovinu**
- istu imovinu (neto imovina)**
- Bilansnu imovinu**
- Imovinu preduzeća**

Bruto imovina je zbir imovinskih djelova iskazanih na strani aktive.

Bilansna imovina jednaka je bruto imovini preduze a.

ista imovina, ili neto imovina (esto se naziva i neto aktiva) jeste razlika između bruto imovine i obaveza.

Imovina preduze a je jednaka bruto imovini uvećanoj za latentne rezerve i umanjenoj za skrivene gubitke.